Österbottens välfärdsområde
Pohjanmaan hyvinvointialue

Servicesedlar Tillämpningsdirektiv för fotvård 2027

Österbottens välfärdsområde

Godkänd: Välfärdsområdesstyrelsen 23.11.2026 § 230

Inledning

- Fotkomplikationer relaterade till diabetes är ett stort folkhälsoproblem och ger höga sjukdomsrelaterade kostnader. I synnerhet prevention och tidigt ingripande kan bidra till att undvika många problem.
    - I takt med att diabetikerna blir allt äldre och allt fler i Finland ökar också dessa problem. Effekterna syns som stigande vårdkostnader, ökat hjälpbehov och ökad dödlighet.
- Multidisciplinärt samarbete mellan primärhälsovården och specialsjukvården samt en välfungerande vårdkedja förebygger fotvävnadsskador hos diabetiker och därmed amputationer.
- Uppföljningen av antalet amputationer per år är en viktig del av utvärderingen av verksamhetens effektivitet.
- Diabetes och följderna av diabetes predisponerar för amputationer på nedre extremiteterna, av vilka ett stort antal skulle kunna förebyggas.
    - Ungefär hälften av amputationerna ovan ankeln i Finland görs på diabetiker.
    - De främsta orsakerna till fotkomplikationer hos diabetiker är neuropati och ischemi i kombination med yttre skador. Infektioner kan avsevärt påverka utvecklingen av fotkomplikationer. Njursjukdom vid långt framskriden diabetes är också en betydande riskfaktor.
- Hos individer som redan har insjuknat i diabetes är det väsentligt att
    - förhindra utveckling av perifer neuropati och perifer ocklusiv artärsjukdom samt komplikationer från dessa
    - rikta åtgärderna för prevention av fotsår till riskgrupper, särskilt till individer med perifer neuropati
    - identifiera behovet av fortsatta undersökningar och hur brådskande vårdbehovet är.

Fotkomplikationer hos diabetiker. God medicinsk praxis-rekommendation. Arbetsgrupp tillsatt av Finska Läkarföreningen Duodecim och delegationen för God medicinsk praxis vid diabetes. Helsingfors: Finska Läkarföreningen Duodecim, 2021

Tillgänglig på internet: www.kaypahoito.fi

Innehållsförteckning

Inledning 2
1 Servicens syfte och innehåll 4
2 Service som ordnats mot servicesedel 4
3 Kvalitetskrav som ställs på tjänsten 5
3.1 Personal och kompetens 5
3.2 Lokaler, utrustning och apparater 5
4 Övriga krav 5
4.1 Aktuella uppgifter i offentlig förteckning 5
4.2 Annullering av service och avbrott i service 6
4.3 Dokumentation 6
4.4 Fakturering 6
5 Anvisning om undersökning av fötter och fastställande av riskklass 7
5.1 Rekommendation om god medicinsk praxis 7
5.2 Statusfynd som berättigar till fotvård 8
5.3 Antalet fotvårdsbesök 8

1 Servicens syfte och innehåll

Servicesedel för fotvård (medicinsk fotvård)

Inom Österbottens välfärdsområde ordnas fotvårdstjänster för patienter med krävande vårdbehov (RK 2–3) som egen verksamhet (i Vasa och Jakobstad) samt med hjälp av servicesedel.

Målet är att förebygga uppkomsten av fotsår.

Klienter som omfattas av tjänsten:

Personer med diabetes

- Diabetiker som hör till riskklass 1–3 (bedömning av läkare eller diabetesskötare, se punkt 5: Anvisning för undersökning av fötter och fastställande av riskklass).

Servicesedeln inrymmer medicinsk fotvård:

- ✓ individuell handledning i egenvård av fötterna
- ✓ behandling av förhårdnader, basvård av andra hudförändringar
- ✓ uppföljning av hur avlastning och skor fungerar
- ✓ behandling av nagelförändringar som ökar risken för sår på tårna

Servicesedlar kan beviljas 1–4 gånger i året om patientens fotsituation så kräver.

Värdet på servicesedeln är lika stort för alla och meddelas skilt för varje kalenderår. Servicens längd är 60 minuter/behandlingsgång, varav åtminstone 45 minuter ska gå åt till direkt fotvård. Det angivna priset innehåller alla de kostnader som serviceproduktionen medför, inklusive vårdresponsen. Servicen produceras i huvudsak i serviceproducentens lokaler, men vid behov även hemma hos kunden eller i andra hemlika förhållanden

Vid användning av servicesedel räknas inte den självriskandel som patienten betalar till avgiftstaket.

2 Service som ordnats mot servicesedel

Servicesedlar för förebyggande fotvård för diabetiker kan beviljas av diabetesskötare, läkare samt fotterapeuter vid Österbottens välfärdsområde.

För att få en servicesedel krävs att kunden har fastställts tillhöra en fotriskklass som berättigar till vård och som strukturerat dokumenterats i patientdatasystemet och i servicesedelprogrammet (Effector).

Kunden väljer servicesedelproducent från en offentlig förteckning och avtalar om tidtabellen för servicen.

Servicesedelproducenten förbinder sig att se till att servicesedeln endast används för den angivna tjänsten. Utan servicesedel kan servicesedelproducenten inte debitera Österbottens

välfärdsområde för en tjänst som tillhandahålls mot servicesedel och inte heller ta betalt för den självriskandel som överskrider värdet på servicesedeln av kunden.

3 Kvalitetskrav som ställs på tjänsten

3.1Personal och kompetens

Personalen hos serviceproducenten ska ha avlagt någon av följande utbildningar

- ✓ fotterapeut (YH)
- ✓ närvårdare som avlagt ett utbildningsprogram eller kompetensområde för fotvård
- ✓ yrkesperson inom hälso- eller socialvård med avlagd yrkesexamen i fotvård vid läroinrättning för social- och hälsovård (exempelvis hjälpskötare, primärskötare, närvårdare eller sjukskötare).

Servicesedelproducenten ansvarar för att personalens yrkeskompetens upprätthålls och utvecklas samt för att personalen får tillräcklig fortbildning. Servicesedelproducenten ska föra en förteckning över sin personals utbildning och aktuella kompetens.

Servicesedelproducenten ansvarar för att personalen uppfyller de behörighetsvillkor som ställs i lag och enbart utför sådana arbetsuppgifter som den enligt stadganden eller nationella direktiv har rätt att utföra. När serviceproducenten anställer en yrkesperson inom hälsovården och/eller socialvården förbinder sig serviceproducenten att kontrollera personens uppgifter i det register som upprätthålls av Valvira.

3.2 Lokaler, utrustning och apparater

En verksamhetsenhet som producerar fotvårdstjänster ska ha tillräckliga och ändamålsenliga lokaler och en tillräcklig och ändamålsenlig utrustning. Dessutom ska lokalerna hälsomässigt och i övrigt lämpa sig för den vård som ges i dem.

Serviceproducenten ska ha tillräcklig vårdutrustning för vård som ges på basis av klientens fotvårdsbehov hemma hos klienten eller i hemlika förhållanden.

4 Övriga krav

4.1 Aktuella uppgifter i offentlig förteckning

Servicesedelproducenten ska se till att de uppgifter, tjänster och priser som anges i servicesedelproducentens offentliga förteckning är aktuella. Priset på servicesedlar fastställs för ett kalenderår åt gången. I den offentliga förteckningen får servicesedelproducenten inte marknadsföra några andra än de tjänster som producenten erbjuder mot servicesedlar. Om servicesedelproducenten eventuellt uppbär en kilometerersättning ska detta och storleken på kilometerersättningen anges i den offentliga förteckningen. Servicesedelproducenten svarar för att uppgifterna i den offentliga förteckningen är korrekta och aktuella.

4.2 Annullering av service och avbrott i service

Serviceproducenten måste informera klienter som använder servicesedel att de själv står för avgifter som uppbärs för vårdbesök som inte använts ifall de inte annullerat ett besök eller om de annullerat ett besök för sent. Serviceproducenten ska informera klienter om när de kan annullera sina besök utan kostnad.

Ifall det uppstår ett avbrott i den planerade servicen eller om planerade besök upprepade gånger inte hålls kan servicesedelproducenten meddela detta till den som beviljat servicesedeln.

När ett besök annulleras av servicesedelproducenten är producenten skyldig att se till att servicen verkställs och att komma överens om en ny besökstid med klienten.

4.3 Dokumentation

Österbottens välfärdsområde överlåter ett vårdresponsunderlag till de servicesedelproducenter som erbjuder fotvård. Servicesedelproducenterna ska använda det här underlaget för att ge respons om vården.

Den service som erbjuds mot servicesedel och det vårddokument som hänför sig till den här servicen ska inrymma åtminstone:

- ✓ orsaken till att klienten anvisats till behandling och de viktigaste bakomliggande sjukdomarna
- ✓ innehållet i den kliniska vård som getts
- ✓ den egenvård som getts, handledning som getts om skor och strumpor
- ✓ iakttagelser om skicket och funktionaliteten hos skor, hålfotsinlägg och andra hjälpmedel
- ✓ fötternas riskklass
- ✓ besök som inte annullerats
- ✓ nödvändiga fortsatta rekommendationer

Serviceproducenten ska dokumentera vårdresponsen på serviceportalen palse.fi. Vårdresponsen är ett krav för att producenten ska kunna fakturera för servicen.

4.4 Fakturering

Servicesedelproducenten fakturerar den summa som motsvarar värdet på servicesedeln av Österbottens välfärdsområde, men högst det pris som klienten och servicesedelproducenten kommit överens om i så fall att priset är lägre än värdet på servicesedeln. Servicesedelproducenten fakturerar den andel som överskrider värdet på sedeln direkt av klienten som en självriskandel.

Noggrannare anvisningar om faktureringen och betalningspraxisen hittas i Österbottens välfärdsområdes allmänna tillämpningsdirektiv.

Med servicesedeln ersätts endast den tid som används för kundens personliga vård eller för den service som ges till kunden.
Servicesedeln kan inte användas för serviceproducentens restid eller kilometerersättningar.

5 Anvisning om undersökning av fötter och fastställande av riskklass

5.1 Rekommendation om god medicinsk praxis

Fotkomplikationer hos diabetiker 2021

Riskklass	Risken för sår jämfört med friska personer	Kriterier	Behandling och undersökningar
0		Ej avsaknad av skyddskänsel, ingen artärsjukdom i nedre extremiteterna (PAD)	Årlig riskbedömning Handledning i fotvård Handledning i val och användning av skor Träning för att stärka kroppskontrollen och nedre extremitetens biomekanik
1	Dubbel	Avsaknad av skyddskänsel eller artärsjukdom i nedre extremitet (PAD)	Kontroll och ny riskbedömning med 6–12 månaders intervall Grundläggande handledning och patientens egen observation av fötterna Handledning i val och användning av skor Träning för att stärka kroppskontrollen och nedre extremitetens biomekanik
2	Mer än femfaldig	Något av följande: • Avsaknad av skyddskänsel och artärsjukdom i nedre extremitet (PAD) • Avsaknad av skyddskänsel och strukturella förändringar i foten eller förändrad ledfunktion • Ocklusiv artärsjukdom i nedre extremitet (PAD) och strukturella förändringar i foten eller förändrad ledfunktion	Individuell bedömning av behovet av sakkunnig fotvård och av undersöknings- och uppföljningsfrekvensen Effektiverad egenvård Träning för att stärka kroppskontrollen och nedre extremitetens biomekanik Kontroller vid varje uppföljningsbesök • Känseln i fötterna ska testas om den varit bibehållen vid den föregående undersökningen. Undersökning av cirkulationsrubbningar och kartläggning av behandlingsmöjligheterna Bedömning av behovet av individuella skoinlägg eller specialskor
3	Mer än tiofaldig	Avsaknad av skyddskänsel och ocklusiv artärsjukdom i nedre extremiteterna (PAD) samt ett eller flera av följande: • tidigare fotsår • pågående fotsår • partiell amputation av fotblad eller amputation ovan ankeln	Individuell bedömning av behovet av sakkunnig fotvård och av undersöknings- och uppföljningsfrekvensen. • säkerställande av handledning i egenvård enligt behov och ordnande av sakkunnig vård • träning för att stärka kroppskontrollen och den nedre extremitetens biomekanik efter sår eller amputation

5.2 Statusfynd som berättigar till fotvård

Monofilament (undersökning av 3 ställen x 3 eller undersökning av 10 ställen)

    - Redan ett ställe med känselbortfall tyder på en störning i känslan av tryck i fötterna → RL 1
    - Avsaknad av puls vid palpering berättigar inte ensamt till fotvård utan diagnostiserad ocklusiv artärsjukdom i nedre extremitet (PAD) krävs
- Avsaknad av skyddskänsel och puls eller någondera tillsammans med strukturella förändringar i foten → RL 2
- Avsaknad av skyddskänsel eller ocklusiv artärsjukdom i nedre extremitet (PAD) samt en eller fler av följande:
    - tidigare fotsår
    - pågående fotsår
    - partiell amputation av fotblad eller amputation ovan ankeln
    - njursjukdom i slutstadiet

    → RL 3

5.3 Antalet fotvårdsbesök

Besök hos fotvårdare beviljas mot servicesedel enligt följande:

- Riskklass 1 → 1 vårdbesök/år
- Riskklass 2 → 3 vårdbesök/år
- Riskklass 3 → 4 vårdbesök/år